

20 accions inspiradores
per fer front a l'emergència climàtica

El futur que volem

Ajuntament
de Barcelona

20 accions inspiradores
per fer front a l'emergència climàtica

El futur que volem

EDITA

Gerència de Medi Ambient
i Serveis Urbans
Àrea d'Ecologia Urbana
Ajuntament de Barcelona

**Ajuntament
de Barcelona**

Introducció

Aquest llibre recull un total de 20 bones pràctiques ciutadanes per fer front a l'emergència climàtica i ho fa donant veu als seus protagonistes: les persones que les han pensat i que les impulsen cada dia. Hi trobareu, per tant, idees, dissenys i organitzacions, però també vivències i emocions.

Són 20 relats que comprenen àmbits marcadament diferents, com el comerç, el transport, el lleure, la pobresa energètica, els nous models de negoci o l'esport, entre altres. Això prova que la lluita contra el canvi climàtic no es pot circumscriure a un camp en concret, sinó a tota l'activitat humana.

Aquesta diversitat d'àmbits també demostra com és d'incertada la formulació del concepte cultura de sostenibilitat, inclosa en el Pla Canviem pel Clima 2030, i que fa èmfasi en la pluralitat: «el conjunt de coneixements, valors i pràctiques que la ciutadania, tan individualment com col·lectivament, ha de desenvolupar amb responsabilitat, racionalitat i creativitat (...)».

De la mateixa manera, en el Pla d'Acció per l'emergència climàtica 2030 es parla d' Acció Cultural pel Clima. Aquesta presència constant de la cultura, entesa com a marc de referència àmpliament compartit, no és casual. Perquè la cultura és el substrat que fa possible la transformació de la societat cap a una manera de concebre el món basada en el reconeixement dels límits del planeta i en l'articulació d'una resposta coherent a aquesta realitat.

La bona notícia és que aquesta transformació ja ha començat i no ho ha fet només per l'existència de grans acords i estratègies internacionals, sinó perquè arreu del món -i de manera molt especial a Barcelona- estan sorgint iniciatives de la societat civil que, mogudes pel sentiment de responsabilitat esmentat, i pel sentit comú, han decidit seguir el camí de la implicació activa,

i fer front al canvi climàtic a petita escala. Tanmateix, és just remarcar que l'Acord de París, l'acció pel clima de la Unió Europea, així com els diferents plans climàtics nacionals i locals, han ajudat a visualitzar quina era la direcció que calia agafar.

El futur que volem, 20 accions inspiradores per fer front a l'emergència climàtica és una fotografia d'un procés dinàmic i ampli. En aquest sentit, com qualsevol fotografia, captura un moment i un espai determinats i no ho pot abastar tot. Certament, es podrien haver triat unes altres pràctiques, però els criteris per escollir-les haurien estat els mateixos: la diversitat, la representativitat i la seva capacitat inspiradora.

Les iniciatives que esteu a punt de descobrir constitueixen la imatge del present d'una ciutat que mostra amb l'exemple que les consignes i les declaracions es poden fer realitat. Del present, i també del futur, perquè, si llegiu amb deteniment, podreu albirar algunes de les qualitats que caracteritzaran la Barcelona dels propers decennis.

FUNDACIÓ BANC DE RECURSOS

Projecte de redistribució
de recursos materials i economia circular

Donar i reutilitzar, un *win-win* assegurat

«Som una entitat que va néixer fa més de vint-i-cinc anys impulsada per Jesús Lanao, membre de la Companyia de Jesús, que n'és l'actual president, i per Àlex Tamames, llavors educador a un centre educatiu de Justícia Juvenil de la Generalitat i que ara és el secretari del patronat de la Fundació Banc de Recursos. Tots dos es van adonar que a Catalunya hi havia excedents de materials d'empreses i organitzacions que podien ser perfectament aprofitats en indrets tan diversos com Bolívia o el Txad, per les informacions que arribaven de les missions». Així resumeix l'origen de la fundació Banc de Recursos la seva directora Rosaura Serentill.

En aquest quart de segle s'han fet arribar 172 contenidors a 28 països de l'Amèrica del Sud, l'Amèrica Central i el Carib, l'Àfrica i també l'Europa de l'est, amb material que ha servit de suport a projectes de cooperació en l'àmbit sanitari i educatiu. «El primer contenidor va ser de maquinària agrícola. Venia de Lleida i va anar a parar a Bolívia —explica la directora— i així es van iniciar els enviaments, sempre amb tota la garantia de traçabilitat i de control, gràcies a la interlocució entre les contraparts i les autoritats locals».

La bona organització ha estat la clau del funcionament d'aquest sistema, ja que tot el que s'ha enviat aquests anys ha respost de forma precisa a una necessitat identificada en el país de destinació. «De fet, quan va començar el Banc de Recursos, no es parlava d'economia circular, però estava clar que no ens feia falta la denominació per posar en pràctica tot allò que representa aquest concepte», subratlla Rosaura Serentill.

La qüestió dels conceptes és rellevant. La directora de la fundació pensa que cal aprofundir en el sentit que solem atribuir a la donació i la reutilització. «La donació no és una solució per se, ja que posiciona un actor com el que fa el favor i l'altre com el que el rep i es veu amb el prisma de l'assistencialisme. Ens cal molta pedagogia per desestigmatitzar i dignificar la reutilització en aquest context i ens hi pot ajudar molt veure-la com un servei», explica.

També creu que cal veure la donació de material en estoc perquè sigui reutilitzat com una acció positiva per a totes les persones implicades. «Una empresa o organització es desprèn d'allò que li fa nosa i, a través d'aquesta acció, algú rep un material de gran valor que serà reutilitzat. Es pot afirmar, per tant, que els receptors també solucionen un problema als donants. Estem parlant, doncs, d'un win-win claríssim on tothom se situa en un mateix pla. Tot aquest procés té una dimensió pedagògica molt important», destaca.

En el seu esquema d'enviaments internacionals la fundació Banc de Recursos ha treballat amb ONG implementades en els territoris per fer més efectiva la seva acció.

En un moment determinat es va creure convenient per part de la fundació —que és la que assumia els costos de l'enviament per transport marítim— que les ONG també es fessin càrrec dels costos dels tràmits locals per fer arribar el material a la seva destinació.

«Era una manera de donar valor al treball de tots plegats, fent partícips de la despesa a la contrapart local que ens ajudava en la distribució final. Es pot veure també com un tema d'equilibri econòmic entre les dues parts, perquè sempre hem tingut clar que la solidaritat es fa amb el cor, però també amb el cap».

Els contenidors han anat plens d'una àmplia varietat de materials lligats, d'una manera o altra, a facilitar el progrés i el benestar de la societat: equips informàtics, material mèdic-quirúrgic, maquinària agrícola, material escolar, màquines per a tallers de fusteria i electricitat i màquines de cosir domèstiques i industrials.

«Una empresa o organització es desprèn d'allò que li fa nosa i, a través d'aquesta acció, algú rep un material de gran valor que serà reutilitzat. Es pot afirmar, per tant, que els receptors també solucionen un problema als donants i, així, tothom se situa en un mateix pla»

El criteri per seleccionar el que acabarà viatjant sempre ha estat que les màquines i els estris estiguin en bon estat i puguin funcionar, un requisit que la fundació comprova que es compleixi fil per randa.

La crisi del 2008 va marcar un punt d'inflexió en l'activitat de la fundació. Davant la creixent necessitat de recursos, com a conseqüència de la situació econòmica que es vivia, es va produir un canvi radical: si fins al moment la fundació enviava el 80 % fora de l'Estat i el 20 % restant es quedava aquí, els percentatges es van invertir.

PONT SOLIDARI I ALIMENTARI

En el nou context es va decidir crear dos instruments que ara són serveis: primer, el Pont Solidari i, després, el Pont Alimentari. Mentre que el Pont Solidari se centra a aprofitar el material excedent que donen les empreses per lliurar-lo a entitats socials i benèfiques, el Pont Alimentari es dedica exclusivament a minimitzar el malbaratament en aquest àmbit. El Pont Alimentari s'ha creat en col·laboració amb Rezero - Fundació per a la Prevenció de Residus i el Consum Responsable.

Rosaura Serentill els descriu com «dos ponts entre empreses i entitats socials per fomentar la col·laboració, la solidaritat i la innovació sostenible, i que serveixen per anar fent xarxa entre agents de canvi cap a un sistema de vida més sostenible i amb menys impacte ambiental».

Les xifres ho avalen. Entre el 2015 i el 2020 el Banc de Recursos va aconseguir reutilitzar més de 8.000 tones de material i aprofitar 1.200 tones d'aliments, que altrament s'haguessin malmès. En el darrer any, un total de 136 entitats socials van beneficiar-se del Pont Solidari, i 57, del Pont Alimentari. En aquest mateix període tota aquesta activitat va estalviar l'emissió a l'atmosfera de 7.800 tones de CO₂ equivalent.

«Tot i que després l'economia va millorar, aquesta situació es va estabilitzar i, per tant, hem seguit centrant-nos en el nostre país sense deixar la part internacional», apunta la directora de la Fundació. La irrupció de la pandèmia, per tant, no va afectar aquest esquema de funcionament.

La Fundació, junt amb tota la xarxa d'entitats amb què té relació, va esmerçar-se en la distribució de recursos útils, aliments i altres equipaments relacionats amb la salut i les necessitats bàsiques. «Un exemple és que vam contactar amb molts dels nostres donants habituals i els vam demanar si tenien tauletes digitals per poder posar en contacte gent gran que estava a les residències amb els seus familiars i en vam aconseguir», recorda Rosaura Serentill.

«Abans, la donació de productes o equipaments d'una empresa podia ser suggerida individualment per algun treballador, mentre que ara ha esdevingut un eix transversal dintre de la política corporativa»

La fundació Banc de recursos és una organització notòria en el panorama de l'economia social i solidària, tot i que només té una estructura modesta de quatre persones treballant de forma continuada en una oficina al barri de Gràcia i també, des dels inicis, la Fundació, compta amb una delegació a Lleida.

A aquesta estructura bàsica s'hi sumen entre Barcelona i Lleida unes 12 persones voluntàries. «Sense elles tot això seria impossible; no només presten la seva dedicació i el seu temps —assenyala Rosaura Serentill— sinó que, a més, ho fan amb criteri i aporten l'expertesa necessària per discernir si un equipament o recurs reuneix les condicions per tornar a ser utilitzat».

La circularitat com a element cada cop més present en l'economia social i solidària és una palanca per a un canvi de paradigma. Per a Rosaura Serentill un dels múltiples signes que, efectivament, s'està produint és el canvi en l'actitud que s'observa en les empreses. «Abans, la donació de productes o equipaments que no es feien servir podia ser suggerida individualment per alguna treballadora, mentre que ara ha esdevingut un eix transversal dintre de la política de l'empresa. Rarament una companyia es plantejarà llençar res que pugui ser reutilitzat».

El lema de la fundació, «Cap recurs sense aprofitar», comença a ser àmpliament compartit

Crèdits i agraïments

Edita

Gerència de Medi Ambient
i Serveis Urbans
Àrea d'Ecologia Urbana
Ajuntament de Barcelona

Segona Tinència Alcaldia

Janet Sanz

Regidoria d'Emergència Climàtica i Transició

Ecologica
Eloi Badia

Gerència de Medi Ambient i Serveis Urbans

Frederic Ximeno

Direcció i coordinació del projecte

Helena Barracó, Elena
Forcada, Martí Micó,
Gina Güell - Oficina Canvi
Climàtic i Sostenibilitat

Coordinació editorial

Montse Rivero, Cristina
Muñoz, Esther López

Redacció textos

Albert Punsola

Correcció lingüística

Liguaserve
Internacionalización
de Servicios, S.A

Fotografies

Montserrat Giralt

Disseny gràfic i maquetació

Pino

Impressió

Serper, S.L.

Hi han col·laborat

Abraham Muñoz, Adrià
Serarols, Alba Gorlat, Àlex
Goñi, Anna Castán, Anna
García, Anna Gou, Carles
Nieto, Chiara Monterotti,
David Playà, Doris
Boira, Elisa Ojeda, Erica
Takenouchi, Joan Berruezo,
Joan Marc Montserrat,
Joaquim Garrabou, Maria
Medina, Nati Yesares, Núria
Nubiola, Pablo Acevedo,
Pilar Vilés, Raquel Uterga,
Rosa Rubí, Rosaura
Serentill, Rubèn Suriñach

Imprès en paper reciclat
100 %.

Les emissions de CO₂
associades a la publicació
d'aquest document s'han
compensat a través del
projecte de GE TEOBALDO
CERAMIC PROJECT
(Brasil).

**El futur que volem.
20 accions inspiradores
per fer front a l'emergència climàtica**

**Ajuntament
de Barcelona**